

Učitelé své žáky podceňují, jejich znalosti se ale za dvacet let nezhoršily

Markéta Hronová
marketa.hronova@economy.cz

Téměř polovina ředitelů základních škol si myslí, že dnešní žáci mají horší znalosti než ti před dvaceti lety. Skutečnost je ale jiná. Podle výsledků testů společnosti Kalibro zvládli žáci devátých tříd stejné testy z matematiky, přírodovědného základu a češtiny dokonce o něco lépe, v angličtině výrazně lépe než devátáci v roce 1996. Mírně se zhoršili jen v humanitním základu.

„Ne všichni ředitelé byli na jedné škole dvacet let, nicméně obrazek, který o svých žácích mají, je jasný,“ říká David Souček ze společnosti Kalibro, která se dlouhodobě zabývá testováním žáků základních škol.

Čeští učitelé jsou v podceňování schopnosti svých i svých žáků rekordmanky. Vyplynulo to už z mezinárodního šetření o učitelích TALIS 2013. Své schopnosti učit děti, zaujmout je či zklidnit hodnotí skoro nejhůř ze zapojených zemí. Jen polovina učitelů věří, že dokáže přesvědčit své žáky, že mohou mít lepší výsledky. Mezinárodní průměr je 85 procent.

Zasloužené jedničky

Určit důvody, proč jsou učitelé tak pesimističtí, není snadné. „Žádné seriózní výzkumy na toto téma v Česku nejsou. Mohla bych jen hádat,“ říká k tomu Jana Straková z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Její kolega Arnošt Veselý, který se rovněž zabývá pedagogickým výzkumem, vidí příčin několik.

„Celková atmosféra ve školství není dobrá, vždycky se vytahují jen negativa. Hodně dělají také výsledky různých mezinárodních testování, jako je například PISA, kde nedopadáme dobře nebo se

43
procent

ředitelů základních škol se domnívalo, že znalosti dnešních devátáků jsou horší než jejich vrstevníků před dvaceti lety. Výsledky testů ukázaly opak.

Nevěří si
Čeští učitelé nevěří, že jejich studenti mohou mít lepší výsledky.
Foto: Shutterstock



tak výsledky veřejnosti prezentují,“ míní Veselý. Upozorňuje na to, že bychom tyto žebříčky neměli brát absolutně vážně, protože i drobná změna například ve výběru testovaných škol může s výsledky hnořit.

Situace navíc tak špatná není. Je to vidět i ze srovnání známek. Zatímco mezi lidmi panuje přesvědčení, že dnes se dávají jedničky „zadarmo“ a znalosti žáků jsou horší, data z testů společnosti Kalibro ukazují, že jedničkářů sice přibýlo, ale jejich schopnosti se nezhoršily. „Podíl jedničkářů v matematice se zvýšil z 16 procent na 25, ale jejich úspěšnost v testu zůstala stejná (62 procent). Obdobná situace je u přírodovědného základu,“ ukazuje Souček.

Učitelé si často stěžují také na výsledky středoškoláků či vysokoškoláků, ale podle Veselého je třeba si uvědomit, že dnes studovat odchází mnohem větší část populačního ročníku než dříve. Celkové výsledky tak mohou být horší, ale neznamená to, že nová generace je hloupější.

S důvěrou jsou lepší výsledky

Ředitelé, kteří věřili ve zlepšení svých žáků, připsávali větší úspěch nejčastěji výměně pedagogického sboru či zavedení nových metod do výuky, jako je například přístup k matematice podle profesora Hejného. Zmiňovali ale i rozšíření nabídky zájmových kroužků ve škole, lepší vybavení či zapojení do různých projektů.

Podle děkanky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Radky Wildové pochází nedůvěra učitelů ze společnosti, která jim také nevěří. Měli bychom tedy začít tím, že budeme více věřit učitelům. „Možná se pak přestanou tolik podceňovat. Musíme si uvědomit, že starší generace učitelů vůbec není zvyklá na to se hodnotit,“ upozorňuje Wildová. Současní studenti pedagogických fakult už se to učit a jsou vedeni k tomu, aby naučili sebehodnocení i své žáky.

Zahraniční výzkumy navíc ukazují, že pokud učitel svým žákům věří, dosahují lepších výsledků. Negativní přístup jim škodí a oni sami nevěří ve své vlastní schopnosti.

V ČEM SE ŽÁCI ZLEPŠUJÍ

Nejvíce pokročili v angličtině

Dlouhodobého testování společnosti Kalibro se zúčastnila stovka škol ze všech krajů České republiky. V testech z českého jazyka, matematiky či přírodovědného základu se žáci mírně zlepšili, v humanitním základu mírně zhoršili. V angličtině se však zlepšili hodně – o deset procentních bodů. „Je to tím, že ve školách učí kvalifikovanější učitelé, často i rodilí mluvčí, a s angličtinou se děti setkávají mnohem častěji než před dvaceti lety,“ míní David Souček, spoluzakladatel společnosti Kalibro. Chlapci přitom dohnali dívky. Oproti roku 1996 se zlepšili o 12,1 procentního bodu, dívky o 7,9 procentního bodu. „Jistě tam bude vliv on-line her, které chlapci hrají častěji než dívky,“ myslí si Souček.

Bitva u Thermopyl

Největší rozdíl v úspěšnosti žáků je u otázky z testu humanitního základu, jaká vojska porazili spartští vojáci krále Leonida v bitvě u Thermopyl. „S největší pravděpodobností k tomu přispěl film 300: Bitva u Thermopyl z roku 2006, který je mezi dospívajícími velmi populární, podobně jako jeho komiksová předloha Franka Millera. Svědčí o tom mimo jiné i rozdíl v úspěšnosti mezi pohlavími: zatímco v roce 1996 se úspěšnost chlapců a dívek v této úloze lišila jen o pět procentních bodů, v roce 2016 to byl rozdíl 35 procentních bodů ve prospěch chlapců.“

Znalosti o světě

Svět se otevírá a žáci to vnímají. Mnohem lépe zvládli všechny otázky, které se týkaly zahraničních států. Uměli jich vyjmenovat více, lépe se orientují ve vzdálenostech hlavních měst jiných států od Prahy a lépe uměli také porovnat jejich velikosti.